

הלכות מכירה פרק יג

א. המחליף כלים בכלים או בהמה בבהמה, אפלו מחט בשריון, או טלה בסוס אין לו הונאה, שזה רוצה במחט יתר מן השריון; אבל המחליף פרות בפרות, בין ששמו אותם קדם המכירה בין ששמו אותם אחר המכירה יש להן הונאה.

ב. הלוקח בדמים אכסרה, כגון שחפץ במעוה ואמר לו מכר לי פרתך באלו אף על פי שקונה בחליפין, קנה ומחזיר הונאה כמו שבארנו. והוא הדין ללוקח פרות אכסרה בסלע או בשתים, שקנה ומחזיר הונאה.

ג. בעל הבית שמכר כלי תשמישו, אין לו הונאה, שאלו לא הרבו לו בדמים, לא היה מוכר לו כלי תשמישו.

ד. האומר לחברו על מנת שאין לך עלי הונאה, יש לו עליו הונאה. במה דברים אמורים, בסתם, שאינו יודע כמה הונאה יש בו כדי שימחל. ואין צריך לומר אם אמר לו על מנת שאין בו הונאה, שהרי יש בו. אבל במפרש אין לו הונאה, שכל תנאי שבממון קיים.

ה. פיצד: מוכר שאמר ללוקח חפץ זה שאני נותן לך במאתים, יודע אני שאינו שווה אלא מנה, על מנת שאין לך עלי הונאה, אני מוכר לך אין לו עליו הונאה. וכן לוקח שאמר למוכר חפץ זה שאני לוקח ממך במאה, יודע אני ששווה מאתים, על מנת שאין לך עלי הונאה, אני לוקח ממך אין לו עליו הונאה.

ו. הנושא ונותן באמונה, אין לו עליו הונאה. פיצד: חפץ זה בכך וכך לקחתיו, וכך וכך אני משתפר בו אין לו עליו הונאה. והנושא ונותן באמונה, אם לקח כלים רבים או בגדים רבים בממכר אחד לא יחשב את הרע באמונה ואת היפה בשויו, אלא או זה וזה באמונה או זה וזה בשויו.

ז. ויש לו להעלות על המקח שכר הפתף, ושכר החמר, ושכר הפנדק. אבל שכר עצמו מפני שהוא כפועל אינו מוסיף אותו על המקח, אלא מפרש ואומר לו כך וכך אני משתפר.

ח. הגוי אין לו הונאה, שנאמר "איש את-אחיו" (ויקרא כה, יד). וגוי שהונה את ישראל, מחזיר ההונאה בדינין שלנו: לא יהיה זה חמור מישראל.

ט. אלו דברים שאין להם הונאה הקרקעות, והעבדים, והשטרות, וההקדשות; אפלו מכר שווה אלף בדינר, או שווה דינר באלף אין בהן הונאה: שנאמר "או קנה מיד עמיתך" (ויקרא כה, יד), דבר הנקנה מיד ליד יצאו קרקעות, ויצאו עבדים שהקשו לקרקעות, ויצאו שטרות שאין גופן קנוי אלא לראיה שבהן; "עמיתך", ולא הקדש.

י. במה דברים אמורים, במוכר נכסי עצמו. אבל השליח שטעה בכל שהוא, בין במטלטלין בין בקרקעות חוזר. ויראה לי שכן הדין באפטרופוס שטעה בכל שהוא, בין במטלטלין בין בקרקעות חוזר; ואינו דומה לבית דין, מפני שהוא יחיד.

יא. בית דין שמכרו נכסי תומים וטעו, בין במטלטלין בין בקרקעות אם טעו בפחות משתות, הרי זו מחילה כהדיוט; טעו

בשָׁתוֹת, בָּטַל הַמָּקָח. וְאִם רָצוּ שְׁלֹא לְבַטֵּל הַמִּמָּכָר, וַיַּחְזִירוּ
הַהוֹנָגָה מִחֲזִירִין: לֹא יִהְיֶה כּוֹחַ הַדִּיּוּט חֲמוּר מֵהֶן.

יב. יֵרָאֶה לִּי שְׁבִית דִּין שְׁמָכְרוּ קֶרְקַע אוֹ עֲבָדִים שְׁלִיתוּמִים
שׁוּוֹה מָנָה בְּמֵאֲתִים, אֵין הַלּוּקָח יָכוֹל לַחְזוֹר בָּהֶן: לֹא יִהְיֶה כּוֹחַ
הַדִּיּוּט חֲמוּר מִכּוֹחַ הִיתוּמִים. וְכֵן הַדִּין בְּאַפְטָרוּפּוֹס שְׁמָכָר
קֶרְקַע וְעֲבָדִים שְׁאִין הַלּוּקָח יָכוֹל לַחְזוֹר בַּהוֹנָגָה, כְּדִין הַהַדִּיּוּט.

יג. הָאֲחִין וְהַשְׁתָּפִין שֶׁחִלְקוּ מִטְּלָטְלִין, הָרִי הֵן כְּלָקוּחוֹת:
פָּחוֹת מִשְׁתּוֹת, נִקְנָה מִקָּח וְאֵין מִחֲזִיר כָּלוּם; יֵתֵר עַל שְׁתּוֹת,
בָּטַל מִקָּח; שְׁתּוֹת, קָנָה וּמִחֲזִיר הוֹנָגָה. וְאִם הִתְנוּ בִּינֵיהֶם
שֶׁיִּחְלְקוּ בְּשׁוּם הַדִּינִין, וְטָעוּ בְּשְׁתּוֹת בְּטִלָּה חֲלָקָה: שֶׁהַדִּינִין
שֶׁשָּׁמוּ וּפָחַתוּ שְׁתּוֹת, אוֹ הוֹתִירוּ שְׁתּוֹת מִכָּרֶן בָּטַל.

יד. הִבְהֵמָה, וְהַמְרָגְלִיּוֹת, וְהַסִּיף, וְסַפְרֵי הַתּוֹרָה הָרִי הֵן כְּשֶׁאֵר
מִטְּלָטְלִין, וַיֵּשׁ בָּהֶן הוֹנָגָה. אֵין לָךְ דְּבָר שְׁאִין בּוֹ הוֹנָגָה, חוּץ
מֵאַרְבָּעָה דְּבָרִים שֶׁמָּנו חֲכָמִים: וְהוּא, שִׁיְהִיָּה מוֹכֵר אוֹ קוֹנֶה
בְּנִכְסֵי עֲצָמוֹ כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.

טו. כָּשֶׁם שְׁאִין לְקֶרְקַעוֹת הוֹנָגָה כֶּךָ שְׁכִירוֹת קֶרְקַע, אֵין לוֹ
הוֹנָגָה: אֶפְלוּ שְׂכָר טְרַקְלִין גָּדוֹל בְּדִינָר בְּשָׁנָה, אוֹ רֶפֶת קִטְנָה
בְּדִינָר בְּכָל יוֹם אֵין לוֹ הוֹנָגָה.

טז. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת עֲמׇוֹ, בֵּין בְּקֶרְקַע בֵּין בְּמִטְּלָטְלִין
אֵין לוֹ הוֹנָגָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּקוֹנֶה אוֹתוֹ לְזָמָן, וְעֲבָדִים, אֵין בָּהֶם
הוֹנָגָה.

יז. שְׂכָרוֹ לְזָרַע לוֹ קֶרְקַע, וְאָמַר זָרַעְתִּי זָרַע הָרְאוּי לָהּ, וּבָאוּ
עֲדִים, וְהַעֲיִדוּ שֶׁזָרַע בָּהּ פָּחוֹת מִן הָרְאוּי לָהּ הָרִי זֶה סֶפֶק אִם יֵשׁ
לוֹ הוֹנָגָה, מִפְּנֵי הַזָּרַע, אוֹ אֵין לוֹ הוֹנָגָה, מִפְּנֵי הַקֶּרְקַע. לְפִיכָךְ
אֵין מוֹצִיאִין מִיַּד הַנִּתְבָּע; וְכֵן אֵין מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ אֶלָּא שְׁבוּעַת
הַסֵּת, מִפְּנֵי צַד הַקֶּרְקַע שִׁישׁ כָּאֵן.

יח. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַכֶּלִי אוֹ אֶת הַבְּהֵמָה, יֵשׁ בָּהֶם הוֹנָגָה:
שֶׁהַשְׁכִּירוֹת, מְכִירָה בֶּת יוֹמָה הִיא. וְאִם יֵשׁ בָּהּ הוֹנָגָה שְׁתּוֹת
אוֹ יֵתֵר, בֵּין שְׁנַתְאָנָה שׁוֹכֵר בֵּין שְׁנַתְאָנָה מְשִׁכִּיר הָרִי זֶה מִחֲזִיר
הוֹנָגָה, וְאֶפְלוּ לְאַחַר זָמָן מְרַבָּה.

יט. יֵרָאֶה לִּי שֶׁהַקְּבָלָן, יֵשׁ לוֹ הוֹנָגָה. כִּיצַד: כְּגוֹן שֶׁקָּבַל עָלָיו
לְאַרְגַּ בְּגָד זֶה בַּעֲשָׂרָה זוּזִים, אוֹ לְתַפֵּר חֲלוּקָה זֶה בְּשָׁנֵי זוּזִים הָרִי
זֶה יֵשׁ לוֹ הוֹנָגָה; וְכָל אֶחָד מִשְׁנֵיהֶם, בֵּין קְבָלָן בֵּין בַּעַל הַבְּגָד
חוֹזֵר לְעוֹלָם כְּמוֹכָר.

הַלְבוּת מְכִירָה פֶּרֶק יד

א. כָּכָר בְּאַרְנוֹ שֶׁהַנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּאַמוּנָה, וְאָמַר כֶּךָ וְכָךְ אָנִי
מְשַׁתְּכֵר אֵין לוֹ הוֹנָגָה: אֶפְלוּ אָמַר זֶה לְקַחְתִּי בְּסִלַּע וּבַעֲשָׂר
אָנִי מוֹכֵר, מִתֵּר. אֲבָל בֵּית דִּין חִיבִין לְפָסֵק הַשְּׁעָרִים, וּלְהַעֲמִיד
שׁוֹטְרִין לְכָךְ; וְלֹא יִהְיֶה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְשַׁתְּכֵר כָּל מָה שִׁירְצָה,
אֶלָּא שְׁתּוֹת בְּלָבָד יִפְסְקוּ לָהֶם בְּשִׁכְרָם, וְלֹא יִשְׁתְּכֵר הַמוֹכֵר יֵתֵר
עַל שְׁתּוֹת.

ב. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּדְבָרִים שִׁישׁ בָּהֶם חַי נֶפֶשׁ כְּגוֹן יֵינׇת
שְׁמָנִים וְסִלְתוֹת. אֲבָל הָעִיקָרִין, כְּגוֹן הַחֲמֵס וְהַקֶּשֶׁט וְהַלְבוּנָה

וכיוצא בהן אין פוסקין להם שער, אלא ישתכר המשתכר כל מה שירצה. ואין משתכרין פעמים בביצים; אלא התגר הראשון הוא מוכרן בשכר, והלוקח ממנו מוכרן בקרן בלבד.

ג. אסור לעשות סחורה בארץ ישראל בדברים שיש בהן חיי נפש; אלא זה מביא מגרנו ומוכר וזה מביא מגרנו ומוכר, כדי שימכרו בזול. ובמקום שהשמן מרבה, מתר להשתכר בשמן.

ד. אין אוצרין פרות שיש בהן חיי נפש בארץ ישראל, וכן בכל מקום שרבו ישראל: שהרי מגיע מדבר זה, צער לישראל. במה דברים אמורים, בלוקח מן השוק; אבל המכנים משלו, מתר לו לעשות קבו אוצר.

ה. מתר לאצר פרות שלוש שנים, ערב שביעית ושביעית ומוצאי שביעית. ובשני בצרת אפלו קב חרובין לא יאצר, מפני שמכנים מארה בשערים. וכל המפקיע שערים, או שאצר פרות בארץ ישראל, או במקום שרבו ישראל הרי זה כמלוה ברבית.

ו. במה דברים אמורים, בפרות שיש בהן חיי נפש. אבל התבלין, כגון כמון ופלפלין מתר לאצר אותן בארץ ישראל ולהוציא אותן ממקום למקום, כשאר העיקרין.

ז. אין מוציאין פרות שיש בהן חיי נפש, כגון יינות שמנים וסלתות, מארץ ישראל לחוצה לארץ ולא לסוריה, ולא מרשות מלך זה לרשות מלך אחר בארץ ישראל.

ח. רשאים בני העיר לקץ להם שער לכל דבר שירצו, ואפלו לבשר וללחם, ולהתנות ביניהם כל מי שיעבר על התנאי, יענשו אותו כף וכף. וכן רשאים אנשי אמנויות לפסק ביניהם שלא יעשה אחד ביום שיעשה חברו, וכיוצא בזה, וכל מי שיעבר על התנאי, יענשו אותו כף וכף.

ט. במה דברים אמורים, במדינה שאין בה חכם חשוב לתקן מעשה המדינה ולהצליח דרכי יושביה. אבל אם יש בה חכם חשוב, אין התנאי שלהן מועיל כלום; ואינן יכולין לענש ולהפסיד על מי שלא קבל מן התנאי, אלא אם כן התנה עמהם ועשו מדעת החכם. וכל מי שהפסיד לפי התנאי שאינו מדעת החכם, משלם.

י. כשם שהוננה במקח וממכר, כך הוננה בדברים שנאמר "ולא תונו איש את-עמיתו, ויראת מאלהיך" . . . אני ה' (ויקרא כה, יז), זו הוננית דברים. כיצד: היה בעל תשובה, לא יאמר לו זכר מעשיך הראשונים. ואם היה בן גרים, לא יאמר לו זכר מעשה אבותיך.

יא. היה גר ובא ללמד תורה, לא יאמר לו פה שאכל נבלות וטרפות יבוא וילמד תורה שנתנה מפי הגבורה. היו חלאים ויסורים באין עליו, או שהיה מקבר את בניו לא יאמר לו פדרך שאמרו חבריו שלא יוב, "הלא יראתך, כסלתך" . . . זכר-נא מי הוא נקי אבד" (איוב ד, ו-ז).

יב. היו חמרין מבקשין תבואה לא יאמר להם לכו אצל פלוני שמוכר תבואה, והוא יודע בו שאינו מוכר תבואה מעולם. נשאלה שאלה שלדבר חכמה לא יאמר למי שאינו יודע אותה חכמה מה תשיב בדבר זה, או מה דעתך בדבר זה. וכן כל כיוצא באלו הדברים.

יג. כל המונה את הגר, בין בממון בין בדברים עובר בשלושה לאוין: שנאמר "וגר לא-תונה" (שמות כב, כ), זו הונית דברים; "ולא תלחצנו" (שם), זו הונית ממון. הא למדת שהמונה את הגר, עובר בשלושה לאוין משום "לא תונו איש את-עמיתו" (ויקרא כה, יז), ומשום "אל-תונו, איש את-אחיו" (ויקרא כה, יד), ומשום "וגר לא-תונה".

יד. וכן אם לחצו והונהו בממון, עובר בשלושה משום "אל-תונו, איש את-אחיו" (ויקרא כה, יד), ומשום "ולא תונו איש את-עמיתו" (ויקרא כה, יז), ומשום "ולא תלחצנו" (שמות כב, כ).

טו. ומפני מה עובר בגר על לאו שלהונית דברים, אף בהונית ממון, ועל לאו שלהונית ממון, אף בהונית דברים מפני שהוציא הכתוב את שניהם בלשון הוניה סתם, וכפל הלאוין בגר בשני הדברים בפרוש: לא תונה, ולא תלחץ.

טז. גדולה הונית דברים מהונית ממון שזו נתנה להשבון, וזו לא נתנה להשבון, וזה בממונו, וזה בגופו; והרי הוא אומר בהונית דברים "ויראת מאלהיה" (ויקרא כה, יז), לפי שהדבר מסור ללב. הא כל דבר שהוא מסור ללב, נאמר בו "ויראת מאלהיה" (שם; וגם ויקרא יט, יד; ויקרא יט, לב; ויקרא כה, לו; ויקרא כה, מג). וכל הצועק מהונית דברים נענה מיד, שנאמר "כי אני ה'" (ויקרא כה, יז).

הלכות מכירה פרק טו

א. המוכר לחברו במדה, או במשקל, או במנין, וטעה בכל שהוא חוזר לעולם: שאין הוניה אלא בדמים; אבל בחשבון, חוזר.

ב. כיצד: מכר לו מאה אגוז בדינר, ונמצאו מאה ואחד או תשעה ותשעים נקנה המקח ומחזיר את הטעות, ואפלו אחר כמה שנים. וכן אם נמצאו המעות יתר או חסר מן המנין שפסקו, חוזר; ואפלו אחר שקנו מידו שלא נשאר לו אצל חברו כלום חוזר, שקנין בטעות הוא. וכן כל כיוצא בזה.

ג. וכן המוכר לחברו קרקע, או עבד, או בהמה, או שאר מטלטלין, ונמצא במקח מום שלא ידע בו הלוקח מחזירו אפלו אחר כמה שנים, שזה מקח טעות הוא: והוא, שלא ישתמש במקח אחר שידע במום; אבל אם נשתמש בו אחר שראה המום הרי זה מחל, ואינו יכול להחזיר.

ד. אין מחשבין פחת המום. אפלו מכר לו כלי שווה עשרה דינרין, ונמצא בו מום המפחיתו מדמיו איסר מחזיר את הכלי, ואינו יכול לומר לו הא לך איסר פחת המום: שהלוקח אומר בחפץ שלם אני רוצה.

ה. וכן אם רצה הלוקח לקח פחת המום, הרשות ביד המוכר: שהוא אומר לו אם תקנה אותו כמות שהוא, או טל דמים שלך וליך.

ו. כל שהספימו עליו בני המדינה שהוא מום שמחזירין בו מקח זה, מחזירין בו; וכל שהספימו עליו שאינו מום, הרי

זֶה אֵינוֹ מַחְזִיר בּוֹ אֵלָא אִם פֶּרֶשׁ: שְׁכַל הַנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן סֶתֶם, עַל מְנַהֵג הַמְּדִינָה הוּא סוֹמֵךְ.

ו. כָּל הַלּוֹקָח סֶתֶם, אֵינוֹ לּוֹקָח אֵלָא דְּבַר הַשְּׁלֵם מִכָּל מוֹם. וְאִם פֶּרֶשׁ הַמוֹכֵר וְאָמַר, עַל מְנַת שְׂאִין אֶתָּה חוֹזֵר עָלַי בְּמוֹם הָרִי זֶה חוֹזֵר עַד שִׁיפֶרֶשׁ הַמוֹם שְׂיֵשׁ בְּמִמְכָּרוֹ, וַיִּמָּחַל הַלּוֹקָח, אוֹ עַד שִׁיאֲמַר לוֹ כָּל מוֹם שִׁימָצָא בְּמִקָּח זֶה הַפּוֹחַת דְּמִיו עַד כֶּךָ וְכָךְ, קִבַּלְתִּי אוֹתוֹ: שֶׁהַמוֹחֵל צָרִיךְ לִידַע הַדְּבָר שִׁימָחַל בּוֹ וַיִּפְרֹשׁ אוֹתוֹ, כְּמוֹ הַמִּפְרֹשׁ בַּהוֹנָנִיה.

ח. הַמוֹכֵר פָּרָה לַחֲבֵרוֹ, וּמְנָה בָּהּ מוֹמִין גְּלוּיִים וּמוֹמִין שְׂאִינָן נִכְרִין, וְלֹא הָיָה בָּהּ מוֹם מֵאוֹתָן הַמוֹמִין הַגְּלוּיִין שְׁמָנָה, וְנִמְצָא בָּהּ מוֹם מֵאוֹתָן שְׂאִינָן נִכְרִין הָרִי זֶה מִקָּח טְעוֹת וְחוֹזֵר, אִף עַל פִּי שִׁפְרֹשׁ הַמוֹם שְׁנִמְצָא: שֶׁהָרִי הַלּוֹקָח אוֹמַר כְּשֶׁרָאִיתִי שְׂאִין בָּהּ אֵלּוֹ הַמוֹמִין הַנִּכְרָאִין שְׁמָנָה, אָמַרְתִּי כֶּךָ אֵין בָּהּ אֵלּוֹ שְׂאִינָן נִכְרָאִין שְׁמָנָה, וְאֵינוֹ מִפְּרֹשׁ מוֹמִין אֵלּוֹ, אֵלָא כְּדִי לְהַשְׁבִּיחַ דַּעְתִּי.

ט. כִּיצַד: פָּרָה זֹאת עוֹרֶת הִיא, חֲגֹרֶת הִיא, נִשְׁכָּנִית הִיא, רַבְּצָנִית הִיא, וְנִמְצָאָת נִשְׁכָּנִית בְּלִבָּד, אוֹ רַבְּצָנִית הָרִי זֶה מִקָּח טְעוֹת. הָיוּ בָּהּ כָּל הַמוֹמִין שְׁמָנָה, אֵין זֶה מִקָּח טְעוֹת. וְכֵן אִם הָיְתָה חֲגֹרֶת, וְנִמְצָאָת נִשְׁכָּנִית אִף עַל פִּי שְׂאִינָה עוֹרֶת, אֵין זֶה מִקָּח טְעוֹת.

י. הִרְאָה לוֹ הַמוֹם שְׂיֵשׁ בָּהּ, וְאָמַר לוֹ מוֹם זֶה יֵשׁ בָּהּ וּמוֹם פְּלוֹנִי וּמוֹם פְּלוֹנִי אִף עַל פִּי שְׂאוֹתָן הַמוֹמִין שְׁמָנָה אֵינָן נִכְרָאִין, וְנִמְצָאוּ בָּהּ אוֹ מִקְצָתָן אֵין זֶה מִקָּח טְעוֹת.

יא. וְכֵן הַמוֹכֵר שִׁפְחָה לַחֲבֵרוֹ, וְאָמַר לוֹ חֲגֹרֶת הִיא, גְּדָמָת הִיא, סוּמָה הִיא, שׁוּטָה הִיא, נִכְפִּית הִיא, וְלֹא הָיָה בָּהּ מוֹם מֵאֵלּוֹ הַמוֹמִין שְׁמָנָה, וְנִמְצָאָת נִכְפִּית הָרִי זֶה מִקָּח טְעוֹת. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזֶה.

יב. מִכָּאֵן אָנִי אוֹמַר שֶׁהַמוֹכֵר לַחֲבֵרוֹ חִפֵּץ בְּמֵאָה דִּינָרִין, וְאָמַר לוֹ חִפֵּץ זֶה אֵינוֹ שׁוּוֹה אֵלָא זֹוֹ אֶחָד, עַל מְנַת שְׂאִין לָךְ עָלַי הוֹנָנִיה הָרִי זֶה יֵשׁ לוֹ עָלָיו הוֹנָנִיה: שֶׁהָרִי זֶה אוֹמַר כִּיּוֹן שֶׁרָאִיתִי שְׂאִינִי שׁוּוֹה זֹוֹ, יִדְעֵתִי שְׂאִינִי מִתְכּוֹן אֵלָא לְהַשְׁבִּיחַ דַּעְתִּי. עַד שִׁיפֶרֶשׁ כְּדִי הַהוֹנָנִיה שְׂיֵשׁ בְּמִקְחוֹ בּוֹדָאִי אוֹ קְרוֹב לָהּ, בְּכַדִּי שֶׁהִדְעַת נּוֹטָה שֶׁהָרִי זֶה יִדַּע בּוֹדָאִי הַדְּבָר שֶׁמָּחַל בּוֹ. וְכִזָּה רָאוּי לְדוֹן.

יג. הַמוֹכֵר עֶבֶד אוֹ שִׁפְחָה אֵין הַלּוֹקָח יָכוֹל לְהַחְזִירוֹ מִפְּנֵי מוֹמֵי הַנוֹאִי שְׂאִין מִבְּטָלִין אוֹתוֹ מִמְּלֹאכְתּוֹ, וְהֵן הַנִּקְרָאִין סְמִפּוֹן: שְׂאִם הָיָה סְמִפּוֹן זֶה גְּלוּי, כְּבֵר רָאָהוּ; וְאִם אֵינוֹ נִרְאָה כְּגוֹן שׁוּמָה בְּבֶשֶׁר, אוֹ נִשְׁכָּת כָּלֵב, אוֹ רִיחַ הַפֶּה אוֹ הַחֹטֶם, וְכִיּוּצָא בְּהֵן הוֹאִיל וְאֵינוֹ מִבְּטָלוֹ מִמְּלֹאכְתּוֹ, אֵינוֹ מַחְזִיר, שְׂאִין הָעֶבְדִּים לְתַשְׁמִישׁ הַמָּטָה, אֵלָא לְמִלְאכָּה.

יד. נִמְצָא בּוֹ שְׁחִין רָע, אוֹ חֲלִי הַמֵּתֵשׁ אֶת כּוֹחוֹ, אוֹ שֶׁהָיָה נִכְפָּה, אוֹ מְשַׁעֲמֵם הָרִי זֶה מוֹם, מִפְּנֵי שֶׁמִּבְטָלוֹ מִמְּלֹאכְתּוֹ. וְכֵן אִם נִמְצָאָת בּוֹ צָרַעַת וְכִיּוּצָא בָּהּ מִדְּבָרִים אֵלּוֹ הַמְּגַאֲלִים הָרִי זֶה מוֹם, מִפְּנֵי שֶׁנִּפְשׁוּ שְׁלֹאֲדָם אוֹנְנָת מֵהֶם; וְנִמְצָא שְׂאִינִי מִתְעַסֵּק לוֹ בְּמִלְאכַת אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה.

טו. וְכֵן אִם נִמְצָא לְסֻטִּים מִזֵּין הָרִי זֶה מוֹם הַמֵּאֲבֵד אֶת כָּלּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהַמֶּלֶךְ תּוֹפֵס אוֹתוֹ וְהוֹרְגּוֹ. וְכֵן אִם נִמְצָא מִכְּתָב לְמַלְכוּת

הֲרִי זֶה מוֹם וּמַחְזִירוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהַמֶּלֶךְ תּוֹפֵסוֹ לְמַלְאכָתוֹ בְּכָל עֵת
שִׁירָצָה.

מִזֵּ. אֲבָל אִם נִמְצָא גֵנֶב אוֹ חוּטֵף אוֹ גֹנֵב נִפְשׁוֹת, אוֹ בּוֹרַח תָּמִיד,
אוֹ זוֹלִל וְסוֹבֵא, וְכִיּוֹצֵא בְּדַבָּרִים אֱלֹהֵינוּ יָכוֹל לְהַחְזִיר, שְׁכָל
הָעֲבָדִים בְּחִזְקַת שֵׁשׁ בָּהֶן כָּל הַדַּעוֹת הָרְעוֹת: אֵלָּא אִם פֶּרֶשׁ.